

OVERZICHT

WELKE MOGELIJKHEDEN ZIJN ER VOOR MAATWERK?

Met maatwerk kunt u meer ruimte aan talentontwikkeling en persoonlijke kwaliteiten van leerlingen geven: laat álle leerlingen presteren in eigen tempo en naar eigen kunnen, van praktijkonderwijs tot vwo. Welke mogelijkheden zijn er om uw leerlingen maatwerk aan te bieden?

“Docenten moeten
het lef hebben
om de leerling los te laten”

JAN PAUL BEEKMAN, RECTOR SPINOZA LYCEUM

“Er is al veel meer met maatwerk mogelijk
dan sommige scholen denken”

KARIN WOUTERS, SECTORDIRECTEUR CHRISTELIJK LYCEUM VEENENDAAL

TALENT OP ELK NIVEAU

DE LEERLING ...	WAT MAG EN WAT KAN?	WAAR MOET DE SCHOOL OP LETTEN?	TOEZICHT
<p>... heeft voldoende aan minder lesuren in een of meerdere vakken</p> <p>OF</p> <p>... wil meer uren les in een of meerdere vakken</p>	<p>Er geldt voor de opleidingen vmbo, havo en vwo sinds schooljaar 2015/2016 een urennorm voor de gehele opleiding, in plaats van een urennorm per leerjaar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vmbo: 3700 uur • havo: 4700 uur • vwo: 5700 uur <p>Scholen moeten ervoor zorgen dat iedere leerling een programma kán volgen dat minimaal dit aantal uren omvat. Dit betekent dat leerlingen die minder uren les in een vak nodig hebben, niet verplicht zijn deze te volgen. Er mag per leerling gevarieerd worden in zowel het aantal uren, als het soort uren.</p> <p>Zie: Infographic onderwijstijden van de Rijksoverheid en de Wet modernisering onderwijstijd.</p>	<p>De school bepaalt wat onderwijstijd is; dat mag per leerjaar en per leerling variëren.</p> <p>Bekwaam personeel is verantwoordelijk voor de verzorging van de (onderwijs)activiteiten.</p> <p>Het moet duidelijk zijn welke soorten onderwijsactiviteiten de school meetelt als onderwijstijd.</p> <p>De medezeggenschapsraad moet hiermee instemmen.</p> <p>Voor meer informatie, kijk op: Gespreksnotitie onderwijstijd.</p>	<p>Basisprogramma Hoeveel uur de school per leerjaar programmeert en realiseert, is niet meer van belang voor toezicht en handhaving. Ook hoeft de school niet meer op leerlingniveau te verantwoorden: het gaat om het 'basisprogramma', dat alle leerlingen in principe kunnen volgen.</p> <p>Dagenorm Per schooljaar moet op ten minste 189 dagen onderwijs worden verzorgd. In het examenjaar kan hiervan afgeweken worden en ook kan rekening gehouden worden met de vakantiespreiding:</p> <p>Scholen in de regio met een 'korter' schooljaar moeten ten minste 184 dagen onderwijs verzorgen.</p>
<p>... wil een of meerdere vakken op een hoger niveau volgen en afsluiten</p>	<p>Leerlingen kunnen alle vakken min één op een hoger niveau volgen en afsluiten.</p> <p>Indien één of meerdere vakken op een hoger niveau is/ zijn afgesloten, wordt dit vanaf schooljaar 2017-2018 op diploma's eindexamen vermeld door middel van een aanvulling op de titel 'met vak(ken) op een hoger niveau' en vermelding van het aantal vakken. De specifieke vakken die het betreft staan op de cijferlijst. Voor diploma's staatsexamen geldt dit vanaf 1 september 2018.</p> <p>Bron: Staatscourant 2017 nr. 53354</p> <p>Vanaf het schooljaar 2017-2018 kan de leerling die in een vak eindexamen heeft afgelegd op een hoger niveau, alsnog eindexamen in dat vak afleggen op het niveau van de schoolsoort of leerweg waarvoor de leerling is ingeschreven, ongeacht het behaalde resultaat. Deze mogelijkheid wordt niet als herkansing gezien.</p> <p>Bron: Besluit van houdende wijziging van diverse uitvoeringsbesluiten voor het voortgezet onderwijs in verband met onder meer de eindexamen vmbo.</p>	<p>Wanneer vakken op een hoger niveau worden aangeboden, dient het Programma van Toetsing en Afsluiting aangepast te worden.</p> <p>Iedere leerling moet zijn voorzien van een PTA waarin zijn/haar weg naar het te maken centraal examen wordt behandeld, inclusief de schoolexamens.</p> <p>Wijzigingen in de 'normale gang van zaken' van het PTA moeten worden besproken met de betrokken docenten, leerlingen en ouders, en worden goedgekeurd in de MR.</p> <p>Daarnaast moet bij DUO worden gemeld dat de leerling examen op een hoger niveau doet in een of meer vakken. Ook moet DUO weten dat er extra leerlingen examen doen, zodat deze extra examens op tijd op school aanwezig zijn.</p>	<p>Om de onderwijsresultaten van een school te beoordelen, kijkt de inspecteur naar het gemiddelde van alle behaalde examencijfers per vak per afdeling. Dit vormt de basis voor het inspectieoordeel over de leerresultaten. Dit oordeel kan alleen gegeven worden na onderzoek door een inspecteur.</p> <p>Soms vormen de gegevens die de inspecteur hanteert voor het oordeel over de onderwijsresultaten, niet het volledige verhaal. Afhankelijk van de situatie kan een inspecteur afwijken van de rekenkundige score op de onderwijsresultaten. Zo kan de inspecteur meewegen dat er leerlingen zijn die voor één of meer vakken examen hebben gedaan op een hoger niveau.</p> <p>Zie: Hoe weegt de inspectie examens op een hoger niveau?</p>
<p>... wil een of meerdere vakken op een lager niveau volgen</p>	<p>Leerlingen kunnen extra vakken volgen op een lager niveau, maar ook bijvoorbeeld een praktijk- of beroepsgericht vak op het havo of het vwo.</p>	<p>Het vak dient heel nadrukkelijk 'bovenop' het reguliere programma te worden gevolgd, en niet 'in plaats van' een ander vak.</p>	
<p>... wil een of meerdere extra vakken volgen</p>	<p>Leerlingen kunnen examen doen in extra vakken bovenop hun minimale vakkenpakket. Het eindcijfer voor extra vakken wordt op dezelfde manier berekend als voor de andere examenvakken. Deze extra vakken tellen mee om de uitslag van het examen te bepalen, met de restrictie dat het er nooit toe kan leiden dat een leerling op de extra vakken zakt. In dat geval telt het extra vak niet mee bij de uitslagbepaling. Als dit het geval is, wordt het extra vak wel op de cijferlijst vermeld, tenzij de leerling/kandidaat daar bezwaar tegen maakt.</p> <p>Zie: Het Eindexamenbesluit VO</p>		
<p>... wil in minder vakken examen doen</p> <p>OF</p> <p>... wil langzamer door het examenprogramma</p>	<p>Het is niet mogelijk om minder vakken te volgen dan het minimum aantal vakken per opleiding.</p> <p>Het is in bijzondere omstandigheden (zoals ziekte) mogelijk om gespreid examen te doen. Gespreid examen houdt in dat de kandidaat een deel van het centraal en/of schoolexamen voor een deel van de vakken in het ene schooljaar en voor het andere deel in het daarop volgende schooljaar aflegt. Het eindexamen in een vak wordt of in het eerste of in het tweede van deze schooljaren afgesloten. Dit geldt ook voor de rekentoets. Het volledige gespreid examen omvat dus twee opeenvolgende schooljaren.</p>	<p>De aanlevering van de schoolexamencijfers verloopt via DUO (BRON). De school levert alleen de vastgestelde schoolexamencijfers aan van die vakken die zijn afgerond of waarin de kandidaat ook eindexamen in dat schooljaar zal afleggen. In BRON wordt tevens aangevinkt dat er sprake is van een gespreid examen.</p>	<p>Het bevoegd gezag moet de inspectie informeren alvorens een gespreid examen toe te staan. Dit houdt in dat er vooraf overleg dient te zijn met de inspectie, maar dat het bevoegd gezag de beslissing neemt. Het bevoegd gezag neemt het besluit tot gespreid examen in ieder geval voor aanvang van het eerste tijdvak van het eerste schooljaar van het gespreid examen.</p>
<p>... wil vakken eerder afronden</p>	<p>Kent een leerling van een bepaald vak snel de lesstof? Dan kan hij in dat vak eerder examen doen. Versneld examen doen kan vanaf:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 4 vwo • 3 havo • 2 vmbo 	<p>Wanneer een leerling versnelt, dient het Programma van Toetsing en Afsluiting gewijzigd te worden.</p> <p>Iedere leerling moet zijn voorzien van een PTA waarin zijn/haar weg naar het te maken centraal examen wordt behandeld, inclusief de schoolexamens.</p> <p>Wijzigingen in de 'normale gang van zaken' van het PTA moeten worden besproken met de betrokken docenten, leerlingen en ouders, en worden goedgekeurd in de MR.</p> <p>Daarnaast moet bij DUO worden gemeld dat de leerling eerder examen zal doen. Ook moet DUO weten dat er extra leerlingen examen doen zodat deze extra examens op tijd op school aanwezig zijn.</p>	<p>Hoe tellen de cijfers van leerlingen die versneld examen doen mee bij de indicator Examencijfers?</p> <p>Dit betreft leerlingen die er zelf voor kiezen om eerder dan in het laatste jaar voor één of meer vakken examen te doen. Daarnaast zijn er leerlingen die versneld vwo doen. Dat zijn leerlingen die het vwo in 5 in plaats van in 6 jaar doen. Voor al deze leerlingen geldt dat alleen de cijfers van de vakken meetellen die in het jaar zijn geëxamineerd waarin ook de uitslag (geslaagd/gezakt) is vastgesteld.</p> <p>Als een school leerlingen versneld examen laat doen, kan de inspecteur daarmee rekening houden bij het bepalen van het resultaatenoordeel van de school. Zie ook hierboven bij Toezicht: een of meerdere vakken op een hoger niveau volgen en afsluiten.</p> <p>Zie: Hoe tellen de cijfers van leerlingen die versneld examen doen mee bij de indicator examencijfers?</p>
<p>... wil sneller door het programma</p>	<p>Vanaf schooljaar 2016-2017 kunnen scholen meedoen aan de regeling Versneld en/of verrijkt vwo. Scholen die meedoen aan de regeling Versneld en/of verrijkt vwo krijgen de ruimte om lesstof uit de bovenbouw aan te bieden in de onderbouw en daarmee het vwo-programma voor die groep leerlingen te comprimeren tot vijf jaar. Of een school versneld vwo aanbiedt, beslist de school. Zij doet dat in overleg met de medezeggenschapsraad (MR) van de school.</p>	<p>Wanneer een leerling versnelt, dient het Programma van Toetsing en Afsluiting gewijzigd te worden.</p> <p>Iedere leerling moet zijn voorzien van een PTA waarin zijn/haar weg naar het te maken centraal examen wordt behandeld, inclusief de schoolexamens.</p> <p>Wijzigingen in de 'normale gang van zaken' van het PTA moeten worden besproken met de betrokken docenten, leerlingen en ouders, en worden goedgekeurd in de MR.</p> <p>Daarnaast moet bij DUO worden gemeld dat de leerling eerder examen zal doen.</p>	<p>Zie het vak hierboven</p>
<p>... wil waardering voor de prestaties</p>	<p>Haalt een leerling in het voortgezet onderwijs voor zijn eindexamen gemiddeld een 8 of hoger? Dan krijgt hij sinds het schooljaar 2015-2016 de vermelding 'cum laude' op zijn diploma.</p> <p>Plusdocument Scholen kunnen hun leerlingen naast het diploma en de cijferlijst een plusdocument meegeven. Hierop staan bijvoorbeeld succesvol afgeronde (talent)programma's, stagevaardigheden en specifieke vaardigheden van de leerling beschreven. Bijvoorbeeld op het gebied van loopbaan, burgerschap, ondernemerschap, creativiteit of sport.</p>	<p>Een school bepaalt wat de vorm en de inhoud van het plusdocument is, waarbij aandacht kan worden besteed aan extra cognitieve vaardigheden, maatschappelijke toerusting en persoonlijke ontwikkeling.</p>	

Vragen?

Heeft u vragen over wat er mag of kan met maatwerk op uw school? Neem dan contact op met maatwerk@vo-raad.nl of kijk op vo-raad.nl/maatwerk. Mocht u opmerkingen of aanvullingen hebben op bovenstaand schema, dan horen wij dit ook graag. Dit overzicht is met zorg samengesteld, maar u kunt hieraan geen rechten ontleen.